

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ

שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

מאמר

זכור וגו' עמלק — תרצ"ד

○

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שני אורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

SEFER HAMAAMORIM—5694-5695

MAAMOR ZACHOR ES ASHER ASAH

Copyright © 2025

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

ORDER DEPARTMENT:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch®.

נסדר בדפוס „עזרא”

ע”י ירמיה הכהן בן לאה מיטא שי

פתח דבר

לקראת ש"פ תצוה, פ' זכור הבעל"ט, מדפיסים אנו בזה את המאמר ד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ צוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שנאמר י"ב אדר תרצ"ד (תדפיס מספר המאמרים תרצ"ד שמכינים לדפוס).

המאמר נדפס בפעם הראשונה בקונטרס כה, ואח"כ בסה"מ קונטרסים ח"ב רפה, ב ואילך. בהוצאה זו הוגה בהשוואה לכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ והעתקת המזכירות, ותוקנו כמה טעויות הדפוס שבהוצאה הראשונה*.

לחביבותא דמילתא – באה בתחילת הקונטרס פאקסימיליא מכת"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ.

*

לתועלת הלומדים באו בשולי הגליון מראה מקומות וציונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אהרן לייב שי' (בהרש"ב) ראסקין.

מערכת „אוצר החסידים“

ז אדר, ה'תשפ"ה
ברוקלין, נ"ה

(* הגהת הגליונות נעשתה ע"י הרה"ת ר' יהושע העשל שי' הכהן יארמוש.)

זכור¹ את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים, אשר קרך בדרך וגו',² דמוכן מזה ב' ענינים בענינו של עמלק, הא', שמקום פעולתו הוא בדרך בצאתכם ממצרים.³ ואופן פעולתו הוא אשר קרך, דענינו הוא שמקרר את דרך ה'. והב', שהעצה לקליפת עמלק היא הזכירה, דזהו מצות זכור את אשר עשה לך עמלק, שצריכים לזכור תמיד דעמלק ענינו לקרר דרך ה', והעיקר הדרך דיציאת מצרים, דבשעה שמתעוררים לצאת מהמצרים וגבולים, בא עמלק ומקרר, ובזכירה זו עצמה דוחים ומשברים קלי' עמלק.

והענין הוא,⁴ דהנה כתיב⁵ ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד, דעמלק הוא ראשית לכל הגוים, ובהבדלה מהם, וע"ד כמו בקדושה דכתיב⁶ אני ראשון ואני אחרון, הנה אני ראשון הוא בחי' סוכ"ע,⁷ דזהו מקור לבחינת ממכ"ע, שמקור זה הרי אינו כמו המקורים דסדר השתל', דבחי' סוכ"ע שזהו מקור דממכ"ע, ה"ז בבחי' הבדלה, כמו"כ להבדיל הבדלות אין קץ בלעו"ז, הנה עמלק הוא ראשית

(1) מאמר זה מיוסד, כנראה, על ד"ה זכור עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' רפט ואילך),* שמיסוד, כנראה, על ד"ה הנ"ל תרל"א (סה"מ תרל"א ח"א ע' קצא ואילך). והוא מיוסד, כנראה, על ד"ה ויאמר שמואל גו' פקדתי את אשר עשה עמלק במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"א ע' תיד ואילך. עוד מאמרים שמיסודים, כנראה, על ד"ה הנ"ל עטר"ת: ד"ה הנ"ל תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' קסב ואילך). ד"ה ויאמר משה תרפ"ה (תש"ט) (סה"מ תרפ"ה ע' קצג ואילך. תש"ט ע' 52 ואילך). המאמר נדפס בפעם הראשונה בקונטרס כה, ואח"כ בסה"מ קונטרסים ח"ב רפה, ב ואילך. בהוצאה זו ניתוספו מראה מקומות וציונים מהמו"ל.

(2) תצא כה, יד"ח.

(3) ראה תו"א תצוה פד, ב ואילך. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה שם (ע' שפא ואילך). סה"מ"צ להצ"צ צד, א ואילך. ד"ה זכור תרל"ד, תרמ"ב, תרע"ח (סה"מ תרל"ד ע' קלו. תרמ"ב ע' קצג. תרע"ח ע' קפח). (4) ראה תו"א מגילת אסתר צה, א. מאמרי אדמו"ר הזקן שם (ע' שפה ואילך. ע' שצג ואילך). סידור עם דא"ח תיא, סע"ב ואילך. סה"מ"צ להצ"צ יג, ב. צה, א ואילך. סה"מ תרל"ב ח"א ע' קיד ואילך. תרל"ז ח"א ס"ע רל ואילך. תרמ"ד ע' שה ואילך. תרמ"ז ע' פב ואילך. תרנ"ד ע' קצו ואילך. תרס"ה ע' שיח ואילך.

(5) בלק כד, כ.

(6) ישע"י מד, ו.

(7) ראה תו"א, סידור, וסה"מ תרס"ה שם. ובכ"מ.

(* אודות מאמר זה – ראה: אגרות יקודש ח"ה ס"ע שט ואילך. חט"ו ע' קנו. ספר השיחות תרצ"ו ע' 29 – הובא בשיחות: פורים תשי"ז וש"פ תוריע תשכ"ז (תו"מ תשי"ז ח"ב ע' 177 ואילך. תשכ"ז ח"ב ע' 249 ואילך).

לכל הגוים ובהבדלה מהם, והוא רק סיבה להם, וזהו ראשית גוים עמלק, שהוא סבה להם. ולכן הנה כל הגוים הרי יתבררו לעתיד, וכמ"ש (צפני' ג, ט) אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' וגו', משא"כ בעמלק דכתיב⁵ ואחריתו עדי אבד, להיותו סיבת הגוים, וא"א להתברר, כ"א איבודו זהו תיקונו⁸. ואיבוד עמלק הוא ע"י גילוי אור עצמי.

דהנה ז' עממין הם ז' מדות רעות שהם הקליפות והלעו"ז דז"מ דקדושה⁹. דכמו שאהבה דקדושה הוא הרצון באלקות, דאהבה שרשו אבה¹⁰ שהוא רצון¹¹, והוא שרוצה באלקות מפני שאלקות הוא חיים וטוב, והיינו שמתבונן באלקות ונרגש אצלו הטוב דאלקות, ה"ה רוצה באלקות, דהאמת הוא שכאשר מתבונן כדבעי, הרי נרגש אצלו הטוב דאלקות במוחש, הנה כן יש בלעו"ז האהבה, מה שרוצה בדברים הגשמיים מפני הטוב שנראה להשכל של הנה"ב, והיינו שאין זה שרוצה להיות נפרד מאלקות, אלא הוא רק לטובתו והנאתו של הנה"ב שבותר בטוב גשמי ורוצה במה שטוב לו, ולכן נק' בשם בהמה, כי הבהמה כל ענינה בעניני הגוף ומעניני הנפש בלתי יודעת כלל¹², וכן ישנם להבדיל במדות בני"א אשר כל ענינם הוא עניני הגוף ובהם ישתדלו כל ימי חייהם, ע"ז ידאגו פן יחסר להם, וברכות הטוב הגשמי הנה על הטוב הזה ישמחו וכו' יתפארו, דזהו כל ענינו של הנה"ב להיות נמשך אחר הטוב הגשמי והחומרי, ופועל על האדם להיות נמשך אחר זה, וכ"כ הוא מושך את האדם עד אשר ח"ו מכסה על השכל האנושי, דכמה פעמים הרי האדם ההולך בשרירות לבו¹³ ה"ה גם מסכן נפשו בגניבה וגזילה למען למלאות תאוות נפשו עד שנעשה ר"ל רוצח וגונב נפש, ומכש"כ שמאבד השכל האלקי, ער ווערט אָן דעם גאַנצען ענין פון רוחניות און געטליכקייט, ויורד מדחי אל דחי עד אשר נעשה ר"ל נופל בעמקי רע.

אבל באמת הנה גם היורד והנופל ר"ל יש לו התחלה וסיבה אשר גרמו ירידתו ונפילתו, והתחלת הסיבה הוא העדר שימת לב על הרוחניות ודרכי העבודה, רוחניות און טאָן מיט זיך פאַרנעמט ניט קיין אָרט, וכאשר הרוחניות ודרכי העבודה אינם תופסים מקום, אז הנה הגם שעוסק בתורה ובתפלה ומקיים את

(8) ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי פ' זכור ע' תקכב. ע' תקסה ואילך. סה"מ תרמ"א ע' קמא ואילך. תרמ"ד, תרמ"ז, תרנ"ד, תרס"ה שם. ד"ה זכור תשד"מ.

(9) ראה תו"א שם צה, א. א. צט, סע"א. קכב, א. סידור עם דא"ח ריו, א. רפ, ד. תיא, ג. לקו"ש חכ"א ע' 229.

(10) ראה ספר שרש ישע ערך אבה. הובא בספר החקירה להצ"צ צד, א.

(11) ראה תו"א מקץ לב, ג. לקו"ת נשא כו, ב. בהעלותך כט, ד. ואתחנן ב, ג. המשך תער"ב ח"ו ע' א'תשו.

(12) ראה גם סה"מ תרפ"ט ע' נה. ד"ה ושאתם תש"א (סה"מ קונטרסים ח"ב תנ, ב).

(13) ע"פ נציבים כט, יח.

המצות, אבל כ"ז הוא בלא הרגש עבודה וחיות רוחני, הוא התחלת הסיבה לירידה אשר ח"ו מביאו לידי נפילה גמורה, דכאשר רוחניות הי' תופס מקום, וענה רוחניות פאָרנעמט אָן אָרט, הנה אז הרי מובן ומושג אצלו בהשגה גמורה ומחלטה דלימוד התורה ותפלה וקיום המצות בלי הרגש חיות פנימי, היינו הרגש אלקי, אַ געטליכער גיפיל, הוא כגוף בלא נשמה¹⁴. דהנבראים הנה עם היות דמהות החיות אינם יודעים מה הוא, אבל יוקר החיים יודעים גם הנבראים, ומכש"כ העדר החיים, הנה את זה יודעים הכל, וכאשר יתבונן דכל ענין לימודו תפלתו וקיום המצות שלו הוא כגוף בלא נשמה, הנה זה עצמו מביא אותו לידי עבודה. והעבודה היא בתפלה בהתבוננות בענין אלקי, בהעמקת הדעת פעמים ושלוש עד כמה פעמים, עד שיהי' נרגש אצלו הענין ויתעורר באהוי"ר, דעייז נעשה חלישות הנה"ב, דכשזה קם זה נופל¹⁵. אך בהעדר העבודה לגמרי, או גם כשלעתים הוא נותן לבו על עבודה, אבל אין העבודה כדבעי, שאין ההתבוננות אמיתית ואיננה בהעמקת הדעת, ובמילא האהוי"ר הן בחיצונית לגמרי, ורק דמיון לבד ולפי שעה, וכחלום יעוף¹⁶, שנפסקת לגמרי¹⁷, דבעת התפלה ואחרי' יש איזה רושם טוב עכ"פ, ובכואו בעניני עולם נשכח ממנו הכל, וחולף ועובר גם הרושם¹⁸, ונעשה התגברות החומריות דנה"ב¹⁹, ובתחלה הוא בעניני הרגש עצמו דנהנה מעצמו, ער איז צופרידין פון²⁰ זיך, הן בתורתו והן בעבודתו, וכן בדרכי הנהגותיו בעניני עולם, שנדמה לו שמתנהג בכל עניניו הן בביתו והן בעסקיו כמו שצ"ל עפ"י תורה. ולהיות לבבו זחה עליו בהנאת עצמו מעצמו, ווייל ער איז צופרידין מיט זיך, הנה זה עצמו מגשם אותו שאין אור אלקי בנפשו. די חומריות וואָס ווערט פון זיין צופרידינקייט פון זיך דער לאָזט ניט קיין הרגש רוחני, ולכשבא לדבר תאוה בדברים המותרים הן בעניני עסקיו והן בעניני אכוש והנהגה אינו יכול להעמיד על עצמו, ער קאָן זעך ניט אָפהאַלטן, ולבד זאת וואָס דער מותר איז באַ אים מיט אַ מרחב, אַ ברייטער מותר, הנה מתחיל לירד מן המותר אל הספק מותר, היינו דער מותר וואָס לעולם איז דאָס ניט מותר, נאָר מי האָט דאָס מתיר גימאַכט בהכשרים והתירים שונים, ואצלו נעשה זה למותר ודאי, ומזה בא ליפול²¹ ח"ו גם בדברים אסורים, דכך הוא הסדר של הירידה ר"ל, שמנת עבית

(14) ראה לקו"ת להאריז"ל ר"פ עקב.

(15) ראה פרש"י תולדות כה, כג.

(16) ע"פ איוב כ, ח.

(17) ראה קונטרס התפלה פ"ב (ע' 12 ואילך). קונטרס העבודה פ"ו (ע' 36 ואילך). סה"מ תרס"ה ע' שפ.

(18) ראה גם תו"א וישב כה, ג.

(19) ראה סה"מ תרמ"ד, תרמ"ז, תרנ"ד, תרס"ה שבערה 4.

(20) ו'ן: כ"ה בהעתקה ובסה"מ קונטרסים. בכת"ק: מיט.

(21) ל'יפול: כ"ה בהעתקה ובסה"מ קונטרסים. בכת"ק: לנפול.

כשית²², דתחלה הוא שמנת, שהוא הנאת עצמו מעצמו, מי ווערט צופרידן מיט זיך און פון זיך, ומקבל ענג מהנאותיו. וכידוע בטבעי בעלי הנאה, דעצם הדבר אינו נוגע כ"כ, כ"א העיקר הוא מה שנהנה מזה, היינו דאין נפקא מינה בעצם הדבר אם הוא דבר יקר ודבר ערב או שהוא דבר הרגיל ופשוט, אלא העיקר הוא מה שנהנה וממלא תאוותו, דזהו שמנת, דעושה לו קורת רוח עס מאכט אים צופרידינקייט. עבית, שנעשה עבה וגס, די צופרידינקייט מאכט אים גראָב חומריות'דיק, און עס דערלאָזט ניט קיין הרגש רוחני, ביז עס ווערט ר"ל דער כשית, אַז עס איז מכסה גם השכל האנושי, שנעשה ר"ל נופל בכל רע. ונמצא דהעדר העבודה היא סבת התגברות החומריות, והתגברות החומריות מאבד ח"ו כל חלקה טובה בהרגש רוחני, עד כי ח"ו נעשה יורד ונופל ר"ל. אמנם כאשר לעת מן העתים הוא מתערורר בנפשו בעניניו ועשיותיו איך שהן היפוך רצון הבורא ית', ואיך שהוא שנואי למעלה בתכלית השנאה, ה"ה מתמרמר בנפשו ושב לה' בכל לבו ובא לידי דרכי העבודה, וכתב²³ ושב ורפא לו.

והנה כ"ז הוא העבודה בהנוגע להמדד²⁴, דענינם שהם מסתירים שלא יהי' גילוי אור אלקי בנפשו, והוא ע"י ההמשכה שמשיכים את האדם לעניני עולם כנ"ל, אבל כאשר האדם מתגבר בשקידת העבודה בתורה ותפלה, ונותן א"ע להרוחניות, דנתינה זו עצמה מה שנותן א"ע לרוחניות, מעתיק אותו מן הגשמי, דער איבערגעבן זיך צו רוחניות רייסט אים אָפּ פון גשמי, ומבדילו מן החומריות, אַז חומריות ווערט באַ אים אָפּגיפרעגט לגמרי, אפילו גשמיות ווערט באַ אים אויך אָהן דעם גישמאָק. כי בנתינתו אל הרוחניות, הנה לבד זאת אשר עבודתו בבירור וזיכור מדותיו בכלל, ובעניני תיקון חסרונותיו הפרטים בפרט. כי כל אחד יש לו חסרון פרטי הן בענין המוחין והן בעניני המשכת הלב ורגילות רעים, הנה ע"י המסירה ונתינה אל הרוחניות, העבודה היא בסדר ושימת הלב. הנה לבד זאת הנה מאיר לו אור אלקי בנפשו, והאור הזה דוחה את החשך של המדות רעות ומתבטלים.

אמנם לקליפת עמלק אינה מועלת עבודה זו, כי עמלק עומד נגד גילוי אור אלקי ושונא לאלקות. דזהו ההפרש בין עמלק לז' עממין. דהמדד²⁵ הרי אין זה שהם מנגדים להטוב דאלקות, כ"א כל ענינם הוא שהם ממשיכים את האדם להטוב דגשמיות, וע"ד הבהמה שאינה מנגדת אל השכל, כ"א שנמשכת אחרי צרכי הגוף בלבד. משא"כ קליפת עמלק הוא מנגד לאלקות, ואופן התנגדותו הוא

(22) ראה שיחת י"ט כסלו שנה זו (ספר השיחות תרצ"ד ע' 304 ואילך). וש"נ.

(23) ישע' ו, י.

(24) = להמדות רעות.

(25) = דהמדות רעות.

בהעזה וחוצפה גדולה. דזהו ההפרש בין הבעל תאוה להעושה להכעיס, דאנו רואין בטבעי הפורקי עול מלכות שמים ר"ל, שישנם כאלו שהם שונאים בני תורה ועובדי ה', שלא יוכל לשאת אותם, ער קאָן ניט פּאַרטראָגין דעם ירא אלקים, והגם שמצד האנושית אינו נוגע לו בכל אשר לו להזיקו, מ"מ לא יכול לסובלו כלל, ומונע עצמו מלהפגש עמו, ואין זה שנאה פרטית כ"א שנאה כללית שאינו יכול לסבול את הסוג דיראי אלקים, וישנם כאלו שהם בעלי תאוה במדה מרובה והוללים למאד ובשאיפתם הם פרוצים עוד יותר מהסוג דפורקי עול הג"ל, ומ"מ אינם שונאים בני תורה ועובדי ה'. דלכאור' הרי הבעל תאוה ה' צריך לשנוא את עובד ה', כי העובד ה' הוא לנגדו, שהרי מהותו וענינו של הבעל תאוה הוא שהוא משוקע בתאוות ותענוגים גשמיים ובהוללות וכו', והעובד ה' הוא ההיפך מזה, דכל ענינו הוא שלא להתאוות שום תענוג גשמי, וגם בדבר²⁶ המוכרח' הרי העבודה היא להתרחק מכל תענוג וטעם ולקבל רק את התועלת המוכרח לחיי גופו עפ"י התורה. א"כ ה"ה הפכים ומנגדים זל"ז. והעובד ה' ה' צריך לשנוא את הבעל תאוה, והבעל תאוה ה' צריך לשנוא את העובד ה', אמנם הירא אלקים ועובד ה' אינו שונא את הבעל תאוה מטעם שנא' (תהלים ק"ד, ל"ה) יתמו חטאים מן הארץ וגו', ואמרז"ל (ברכות ד"י ע"א) חטאים כתיב ולא חוטאים, ואדרבא מצד העבודה צריכים להצטער ע"ז שנמצאים בעלי תאוה ופורקי עול מל' שמים, ולרחם עליהם ולהתחנן אל ה' בבקשת תפלה ותחנונים כי יערה רוח ממרום²⁷ לעוררם בתשובה, ולעורר רחמים דליהדרו בתשובה, ולהשתדל בזה בכל עוז לקרבם בכל מיני קירוב כמו שהוא ע"פ דיני התורה. ואם הוא פועל זאת הוא זכות גדול כמ"ש במ"א²⁸ בענין להוציא יקר מזולל כפי תהי"ו²⁹, דזהו מ"ש יתמו חטאים מן הארץ, דהמבקש רחמים ובקשתו מתקבלת, דזהו ורשעים עוד אינם³⁰, לפי שחזרו בתשובה, אז הנה ברכי נפשי את ה'³⁰, שע"י עבודתו זאת מאיר לו גילוי אור גדול בנפשו. ומהאי טעמא הנה העובד ה' אינו שונא את הבעל תאוה, אבל הבעל תאוה ה' צריך לשנוא את העובד ה', ומ"מ אינו שונא לבן תו' ויר"א, ולפעמים ישנם כאלו שיש להם קירוב הדעת ליר"א ועובד ה' וגם מתבטלים לפניהם, אבל בכל אופן אינם שונאים ח"ו לבן תורה ויר"א ועובד ה', וטעם הדבר הוא, מפני כי סבת חפצו ורצונו בתענוגים הגשמיים הוא רק להנאתו הגופנית בלבד, וע"כ אינו שונא את עובד ה' המונע עצמו מתענוגים גשמיים. אבל הפורק עול להכעיס, הרי כל עשיותיו הוא רק לנגד לאלקות, ולכן הנה לפעמים יכול

(26) בדבר: אוצ"ל: בדברים.

(27) ע"פ ישעי' לב, טו.

(28) ראה גם אוה"ת וישב רסא, א.

(29) ע"פ ירמ' טו, יט.

(30) המשך הפסוק ד, יתמו חטאים מן הארץ".

להיות אשר מסכות שונות אינו פרוץ לשמצה בכל עניני תענוגים ותאוות כמו הבעל הנאה שמשוקע בתאוות, אבל כל ענינו הוא להכעיס והוא שונא בן תורה ועובד ה' מפני שהוא מנגד לאלקות. וזהו קלי' עמלק שהוא מנגד לגילוי אלקות.

דהנה אי' ברמ"ז (ר"פ ויקהל) דעמלק ובלעם הם ענין אחד. דבבלעם כתיב (במדבר כ"ד³¹) ויודע דעת עליון. ועמלק יודע את רבונו ומכוין למרוד בו³². והיינו שעמלק יודע מה זה אלקות, שזהו"ע ויודע דעת עליון, אבל כל ענינו הוא למרוד ולנגד לגילוי אלקות, ויש כמה וכמה דרגות בפעולות קלי' עמלק, עד שיכול להיות בדקות כזו דגם כשיש גילוי אור אלקי, והוא כשמתבונן בשכלו בהשגה אלקית ומבינה היטיב עד שיודע אלקות במוחו ממש, ומ"מ לבו לא יתפעל כלל מזה, והוא הקרירות דקלי' עמלק אשר קרן בדרך, שהוא מקרר בדרך ה'³³. ואין זה קרירות דהעדד עבודה כ"א שמקרר את הענין דרוחניות שהלב לא יתפעל על ענין אלקי³⁴. והמקום דפעולת קלי' עמלק הוא בדרך ה', דכאשר האדם רוצה לצאת מהמיצרים וגבולים דגשמיות, בא עמלק ומקרר. דהנה כתיב³⁵ כי ה' אלקיך אש אכלה הוא, וכתיב³⁶ וירא העם וינועו, דכל ענין הרוחניות הוא בחמימות והתפעלות, וקלי' עמלק הוא שמקרר לבלי להתפעל על ענין אלקי, ויש בזה אופן שהוא בדרך הסכמ, שזה כמו הסכמ בנפשו לבלי להתפעל משום ענין רוחני, וזה עוד גרוע יותר. ואופן פעולת קלי' עמלק הוא בהטלת ספיקות, שעושה ספיקות ואומר מי הוא האומר שהוא כך, הגם שהוא עצמו יודע שהענין כן והוא דבר רוחני אלקי, אבל עמלק בגימט' ספק³⁷, שמטיל ספק בכל ענין אלקי ורוחני. וזהו

(31) פסוק טו.

(32) כ"ה בכ"מ (ראה תו"א תצוה פג, סע"ד. פד, ב. פה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב ח"א ע' קעב. אוה"ת פ' זכור ע' א'תשפו. סה"מ עטר"ת, תרפ"ה (תש"ט) שבהערה 1. תרמ"ז, תרס"ה, שבהערה 4. תרפ"ז ע' קל ואילך).

וראה לקוטי שיחות חכ"א ע' 193 הערה 38: לשון זה מצאתיו לע"ע בתו"כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש"י בחוקותי שם. נח י, ט. לך יג, ג) — אבל לא על עמלק. ובאוה"ת פרשת זכור ע' א'תשפו' מקשר זה עם מחז"ל (אסת"ר פ"ז, ג) „ומהיכן בא עמלק .. מאצל בלעם הרשע" שבו נאמר (בלק כד, טז) „ויודע דעת עליון“.

(33) ראה נחומא תצא ט. פרש"י תצא עה"פ. ד"ה והי' כאשר ירים משה שנה זו (לקמן ע' 0001).

(34) ראה סה"מ תרס"ה שם. תרפ"ז ס"ע קלד ואילך.

(35) ואתחנן ד, כד.

(36) יתרו כ, יד. וראה אגרות קודש ח"ג ע' שיג. הועתק ב„היום יום" כד שבט.

(37) סה"מ עטר"ת, תרפ"ה (תש"ט) שבהערה 1. אגרות קודש שם ע' רעט (בשם הבעש"ט). פלא הרמון שמות ע' שנה (בשם הרה"ק רלוי"צ מבאָרדיטשוב). ועוד.

ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד, דתיקונו הוא רק בדרך שבירה ואיבוד, ואיבודו של עמלק הוא ע"י גילוי אור עצמי.

וזהו זכור את אשר עשה לך עמלק כו', דאיבודו דקלי' עמלק הוא רק ע"י גילוי אור עצמי מה שבעצם הוא למעלה מהשגה, וע"י יגיעה עצומה ביגיעת נפש ויגיעת בשר, בא גם בהשגה. והוא לייגע עצמו להתחכם בהשכלה אלקית בענין עמוק אשר הוא למעלה מענין ההשגה עד שבא בהשגה בכלי שכלו וכלי מוחו.

והענין הוא, דהנה ידוע³⁸ ההפרש בין כח החכ' לכח הבינה, דכח החכ' שהוא השכלה הוא עצמות המוחין, וכח הבינה שהוא השגה, הוא התפשטות המוחין. דהנה בכל דבר מושכל הרי החכ' הוא עצם הדבר מושכל, דנקודת ההשכלה ה"ה עצם השכלת הענין, וההשגה הוא הכנת הענין שבא בריבוי פרטים ובריבוי הסברים. ועם היות דבזה דוקא נעשה הענין מושג, דבנקודת ההשכלה הגם שיודע את הענין אבל אינו מושג עדיין, ובהשגה הענין מושג, מ"מ הרי השגה היא התפשטות לבד, ולכן הנה האור, הרי בנקודת ההשכלה מאיר דקות הענין, שזהו עצם האור של ההשכלה, ובהשגה הנה אור זה מתעלם, כי האור שכל המושג וגם אור הנרגש בההשגה ה"ז רק התפשטות האור ולא עצם האור, וכ"ז הוא בכח החכ' לגבי כח הבינה, דכללות כח החכ' הוא עצמי לגבי כח הבינה שהוא התפשטות.

ובפרטי, הרי בכח החכ' גופא יש ב' מדרי'. הא', השכלי דכח החכ', והב', הוא הראי' דכח החכ'. וידוע דעיקר החכ' היא הראי'³⁹, והוא ראיית עין השכל. דראי' היא ידיעה, ואדרבא היא עיקר הידיעה ואמיתתה שרואה מהות ועצם הענין. וכמו בהכחות דראי' ושמיעה, דעם היות דשניהם הם כחות המחברים, מ"מ הנה ראי' הוא שרואה עצם המהות, ושמיעה הרי אינו יודע עצם המהות, רק מה ששומע מהזולת, ומשמיעתו ה"ה מבין איך הוא מהותו של הדבר⁴⁰, א"כ ה"ז רק התפשטות וציור המציאות ולא ראיית עצם המהות. ולכן בשמיעה צריך לשמוע כל הפרטים, ואז דוקא יודע הדבר ומבינו, ואם לא ישמע פרטי הדברים אינו מבין את הדבר, כ"א צריך לשמוע כל פרט בפ"ע, ומבין כולם

(38) ראה המשך תער"ב פש"מ (ח"ג ע' תתקנז ואילך). וש"נ. וראה שם פרס"ט (ע' תשמח ואילך).

סה"מ תרנ"ט ע' רמה ואילך. תרנ"ח ע' קסא. תרס"ה ע' קמ. תרפ"ו ע' קצו.

(39) ראה תו"א משפטים עה, א. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תנט ואילך. ע' תתקב ואילך. המשך תער"ב שבהערה הקודמת.

(40) ראה המשך תער"ב פש"מ ג (ח"ג ע' תתקנה).

יודע את הענין. ובראי' הרי רואה הכל בהבטה אחת⁴¹, והיינו מפני שרואה את העצם שנתפס הכל בנקודה אחת. וכן הוא בכח החכ' דעיקר הידיעה דחכ' היא בבחי' ראי', שלגבי זה הנה גם השכלי דחכ' הוא התפשטות, וכדאי' באד"ז⁴² האי חכמתא אתפשטת ואפיק מינה בינה, הרי דהשכלי דחכ', שמזה הוא ההשגה דבינה, ה"ז בחי' התפשטות. וידוע דגם בהשכלי דחכ' הנה העיקר הוא ההנחה שכלית, דער אפלייג, ובינה הוא השכלי⁴³, א"כ בינה שהוא השגה הוא התפשטות לבד. וזהו הפרש בין השכלה להשגה בעצם מהותן, דהשכלה הוא עצמי, והשגה הוא התפשטות. וכן הם חלוקים בענין המשכתם, דהמשכה דהתפשטות הוא שבא בהתחלקות מדרי' ואינו נמשך למרחוק, דאור המתפשט ה"ז הארה, וכל הארה היא נמשכת ומתגלה בסדר והדרגה, והיינו כדרך העלם וגילוי. והעלם וגילוי הוא שמתמעט ממדריגה למדרי' עד שבסוף ההמשכה הוא בבחי' מיעוט לגמרי, אבל המשכת העצם הוא לא בסדר והדרגה דהעלם וגילוי, וע"כ כמו שהוא ה"ה נמשך בכ"מ⁴⁴. אבל התפשטות הארה נמשך רק בדרך העלם וגילוי, שמתמעט האור, ולכן יש בזה חלוקי מדרי', ובמדרי' התחוננה מתמעט האור לגמרי.

ועוד הפרש בין השכלה להשגה, דהשגה הוא מקבל. דהשכלה אינו מקבל, שהרי כאן הוא שנתחדש עצם השכל, ועם היות דנקודת ההשכלה באה מכח המשכיל, הנה זהו מה שכח המשכיל הוא מקור השכל, ולא שהשכלה מקבל מכח המשכיל, כ"א שנמשכת ממקורה, דתחלה לא ה' מציאות ההשכלה, דכח המשכיל הוא כח שכל כללי, וכאן הוא שנתחדש מציאות השכל, אבל השגה מקבל מהשכלה, וכל מקבל הרי אין לו עדיין עצם הדבר ואינו מתעצם עמו, וכאשר מקבל ולקוח את העצם, הרי העצם נתפס אצלו, ואינו במדרי' מקבל עוד, וברב ותלמיד הנה כ"ז שהתלמיד לא נתעצם אצלו הענין שהוא בעצמו יודע אותו⁴⁵, אינו יכול להתרחק מן הרב, ואם יתרחק יהי' נשכח אצלו, וגם מקבל סתירות והעלמות, וכאשר מתעצם אצלו הענין דהיינו שהוא בעצמו יודע ומבין אמיתת הענין אז יכול להתרחק מהרב ואינו מקבל סתירות והעלמות. וזהו בשכל והשגה פרטית אם מתעצם א"ל. וכמו"כ יובן בכללות ענין ההשגה לגבי הראי', דראי' הוא

(41) ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ה ח"ב ס"ע תשכה ואילך. אוה"ת בראשית ח"ו תתרח, א. סה"מ תרל"ח ס"ע רעו ואילך. תרנ"ח ס"ע יג ואילך. תרס"ה ע' רלה. תרס"ח ע' ריא ואילך.

(42) בזח"ג רצ, א. וראה המשך תער"ב פשד"מ שם.

(43) ראה המשך תער"ב שם. פמ"ב. פע"ג (ח"א ע' צג ואילך. ע' קפב). פקל"ז ואילך. פקנ"ח (ח"ב ע' שסג ואילך. ס"ע תכט). פרנ"ח. פרס"ט. פשנ"א (ח"ג ס"ע תשיז ואילך. ע' תשמט. ס"ע תתקעד ואילך).

(44) = בכל מקום (ראה ד"ה בחודש השביעי תרע"ו (המשך תער"ב ח"ה ע' א'תקעה ואילך). ד"ה בסוכות תשבו שנה זו (תרצ"ד) פט"ו (לעיל ע' 001). ועוד).

(45) שהוא בעצמו יודע אותו: כ"ה בכתי"ק ובהעתקה. בסה"מ קונטרסים: שהוא בעצמו אינו יודע אותו על ברור.

שתופס את העצם, והשגה היא רק התפשטות הדבר ואינו מתעצם. ואשר ע"כ הנה השכלה שהוא חכ' נמשך למרחוק, והשגה שהיא בינה זהו רק התפשטות ואינו נמשך למרחוק. וההפרש בעבודה הוא, דבינה הוא ההתבוננות שהוא רק בעת שעוסק בה בעבודתו בתפלה, ועל כל היום נשאר רק רושם בלבד, אבל חכ' שהוא השכלה והוא עצמי, הנה מזה נמשך להיות בכל דרכיך דעהו⁴⁶, דבכל עניניו ובכל עשיותיו נרגש אצלו הענין אלקי.

וזהו זכור את אשר עשה לך עמלק כו', דאיבודו של עמלק הוא ע"י זכירה, והוא שיהי' ד"ת חקוקים בכח זכרונו⁴⁷ אשר יוכל לחשוב ולהרהר בהם בכל עת ובכל מקום, הנה בזה מאבדים קליפת עמלק.

(46) משלי ג, ו. וראה סה"מ תרפ"א שבהערה 1: „ולכן החכם הרי הוא מתון בכל דרכיו, וכל דרכיו ספורים ומסודרים, שרואה בכל דבר מראש איך תהי' הנהגתו בזה שיתאים לחכמתו, ובעבודה הו"ע בכל דרכיך דעהו".

(47) ראה לקו"ת קדושים ל, ד.

לזכות

הילד חיים חנוך שי'

לרגלי הכנסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה

ביום שני כ"ו שבט, ה'תשפ"ה

ויה"ר שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן

ולזכות אחותו יוכבד מרים שתחי'

ואחיו יוסף בנימין, גרשון, מנחם מענדל שיחיו

ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יצחק נתן דוד

וזוגתו מרת שרה

שיחיו

קאלטמאנן

נדפס ע"י ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' ארי' זוגתו מרת אסתר שיחיו קאלטמאנן

הרה"ת ר' משה לייב זוגתו מרת אסתר שיינדל שיחיו חאנאוויטש

ולעילוי נשמת

ר' יוסף בנימין ע"ה בן ר' מנשה הי"ד

